

”Ja man ska ju känna att man lever lite”

En studie om förskollärares syn på systematiskt kvalitetsarbete och kvalitet i förskolan

Pernilla Gunnarve

Handledare Elisabeth Porath Sjöo

Abstract

Arbetets art: Kandidatuppsats

Sidantal: 32

Titel: ”Ja man ska ju känna att man lever lite” – En studie av förskollärares syn på systematiskt kvalitetsarbete och kvalitet i förskolan

Författare: Pernilla Gunnarve

Handledare: Elisabeth Porath-Sjöo

Datum: 150602

Sammanfattning: Syftet med studien är att med ett hermeneutiskt perspektiv belysa systematiskt kvalitetsarbete i förskolan med fokus på de eventuella skillnader kring detta som kan finnas hos erfarna förskollärare respektive mindre erfarna förskollärare. Min bakgrund till studien är mina funderingar om personer som läst till förskollärare när den reviderade läroplanen för förskolan (Lpfö98, rev 2010) som innehöll ett avsnitt kring utvärdering, uppföljning och utveckling gavs ut, har en annan syn på systematiskt kvalitetsarbete än personer som fått denna reviderade läroplan implementerad i sitt yrkesutövande.

För att undersöka detta intervjuar jag sju förskollärare uppdelat i två fokusgrupper. Den ena gruppen består av förskollärare som har arbetat över 15 år i yrket och den andra gruppen består av förskollärare med 1-5 år i yrket.

Jag vill genom en diskussion dessa förskollärare sinsemellan få höra deras tankar och åsikter kring ett antal frågor jag lämnat ut i förväg. Min tanke är att diskussionen i grupperna ska leda till insikter och stimulera till vidare intresse för systematiskt kvalitetsarbete och dess processer hos deltagarna.

Min undersökning är av kvalitativ karaktär med en hermeneutisk ansats. Jag har genom ett hermeneutiskt analysförfarande kunnat

se att det sätt förskollärare fått den reviderade läroplanen implementerad inte spelar någon synlig roll för deras resonemang kring systematiskt kvalitetsarbete i förskolan.

Förslag på vidare forskning är att använda resultatet till aktionsforskning på den egna praktiken.

Nyckelord: fokusgrupper, förskola, kvalitet, läroplan, systematiskt kvalitetsarbete

Innehåll

Förord

1. InledningFel! Bokmärket är inte definierat.
1.1 Beskrivning av problemområdet	1
1.2 Syfte och frågeställningar	3
2. Litteraturgenomgång.....	5
2.1 Val av litteratur.....	5
2.2 Teorier och tidigare forskning.....	5
3 Metod.....	9
3.1 Val av metod.....	9
3.2 Vetenskaplig ansats.....	10
3.3 Urval.....	11
3.4 Material.....	12
3.5 Genomförande.....	12
3.6 Analys av tillförlitlighet	13
3.7 Forskningsetik.....	13
3.8 Metodkritik.....	14
4 Resultat.....	15
4.1 förskollärares uppfattning av systematiskt kvalitetsarbete	15
4.2 Förskollärares uppfattning av kvalitet i förskolan.....	18
4.3 Vad förskollärare anser vara de bästa arbetsätten kring systematiskt kvalitetsbete.....	19
5 Tolkning och analys.....	22
5.1 Gemensamma verktyg.....	22
5.2 Bra och enkelt material.....	23
5.3 Behov av tid.....	23
5.4 En gemensam grund att stå på	24
5.5 Sammanfattande tolkning och analys.....	24
6 Diskussion.....	26
6.1 Resultatdiskussion.....	26

6.2 Vidare forskning.....	26
Referenser.....	28
Bilagor	32

Förord

Att skriva en akademisk uppsats är en helt ny upplevelse för mig och har gett mig nya kunskaper och insikter.

Ett stort tack till de intervjuade förskollärarna, utan er hade studiens empiriska del inte kunnat genomföras. Det är på dessa personers resonemang som studien bygger på.

Tack till min handledare Elisabeth Porath-Sjöo för stöttning genom mail och samtal.

Tack till min arbetsgivare Jönköpings kommun som gett mig möjlighet till att genomgå dessa studier.

Tack till min förskolechef för peppning och stöttning på många sätt.

Tack mina barn för att ni finns. Allt jag gör, gör jag för er.

Min son, 12 år, sa en dag när jag ”slet mitt hår” över något problem jag stött på;

”Mamma, jag fattar inte varför du pluggar nu när du är så gammal så du inte måste, att du gör det frivilligt liksom”. Svaret är att jag gör det för er och för vår skull, för att visa att kunskap och lärande är något ständigt pågående, en process, något som aldrig upphör. Det är en drivkraft för mig i mitt arbete som förskollärare och som människa, att utvecklas, lära om, lära nytt, lära mer. Enkelt som så.

Taberg juni 2015

Pernilla Gunnarve

1 Inledning

1.1 Beskrivning av problemområdet

Mitt pedagogiska forskningsproblem handlar om systematiskt kvalitetsarbete i förskolan. Detta är ett relevant forskningsproblem inom pedagogikämnet då det i den reviderade läroplanen för förskolan (Lpfö 98, rev 2010, sid 14, 2.6) sägs följande:

"Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas. Syftet med utvärdering är att få kunskap om hur förskolans kvalitet, det vill säga verksamhetens organisation, innehåll och genomförande, kan utvecklas så varje barn ges bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande."

Förskolan är sedan 2010 en målstyrd skolform som styrs av skollagen som är juridiskt bindande. Genom ett systematiskt genomfört kvalitetsarbete är syftet att ge möjligheter till hög pedagogisk kvalitet på förskolans verksamhet.

Bakgrund

I mitt arbete som förskollärare, processledare och utvecklingsledare i ett förskoleområde i Jönköpings kommun, är systematiskt kvalitetsarbete något som jag funderar kring. Min upplevelse är att många pedagoger ser detta som något tidskrävande, svårt, stort, tungt och verksamhetsfrämmande. De frågor jag ställer mig är vad förskollärare tänker kring begrepp som kvalitet och systematiskt kvalitetsarbete i förskolan, samt vilka arbetssätt kring systematiskt kvalitetsarbete de anser vara de bästa för att utföra detta uppdrag. Jag funderar då om sättet att ha fått den reviderade läroplanen (Lpfö 98, rev 10) implementerad spelar in i förskollärares resonemang och förhållningssätt till kapitel 2.6 i Lpfö 98.

Systematiskt kvalitetsarbete och kvalitet i förskolan

1998 flyttades ansvaret för förskolan från socialdepartementet till utbildningsdepartementet, samtidigt blev Skolverket skolans tillsynsmyndighet. Samma år infördes förskolans första läroplan, Lpfö 98.

Läroplan för förskolan revideras och tillämpas från 1/7 2011, denna revidering innebar bland annat att förskolan blev en egen skolform, förskollärarna gavs ett särskilt pedagogiskt ansvar samt tillkom en ny del i läroplanen, 2.6. Detta avsnitt handlar om uppföljning, utvärdering och utveckling. Revideringen innebar också ett förtydligande av strävansmålen, lärandet i förskolan förtydligas och förskolan blir därmed en mer målstyrd skolform än i tidigare utgåva av läroplan för förskolan.

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls (§5 Skollagen 2010).

Skollagens krav på systematiskt kvalitetsarbete att huvudmän, förskole- och skolenheter systematiskt och kontinuerligt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla utbildningen (Skolverket, 2012). Systematiskt och kontinuerligt innebär att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Arbetet ska dokumenteras för att kunna stämna av att kvalitetsarbetet leder till en utveckling mot målen. Dokumentationen är en förutsättning för att kunna kartlägga verksamheten och identifiera områden för utveckling. Allas delaktighet är grunden i kvalitetsarbetet och med alla avses ledning, personal, barn, elever och vårdnadshavare.

De mål som ska uppfyllas är att alla barn och elever ska erbjudas likvärdig utbildning av hög kvalitet oberoende av bostadsort, kön och social eller ekonomisk bakgrund (Skolverket 2012).

Skolverket (2012 s.7) har i *Förskola, före skola- lärande och bärande* kvalitetsgranskat hur förskolan har arbetat med det förstärkta pedagogiska uppdraget och hur förskolor har arbetat med att implementera och förankra läroplanen i den dagliga verksamheten. Denna granskning visar på fyra stora utvecklingsområden och dessa handlar om att ett ökat fokus på lärandeuppdraget behövs, att personalens förhållningssätt, kunskap och medvetenhet i förhållande till uppdraget behöver utvecklas, att kvalitetsarbetet bör ge-

nomsyra alla delar av förskolans dagliga arbete samt att förskolans ledarskap behöver lyftas och förtydligas.

Grundläggande komponenter i systematiskt kvalitetsarbete är innehåll, processer och metoder (Håkansson 2013 s.12).

Innehållet handlar om de krav, mål och riktlinjer som formuleras i skollag, förordningar och läroplan, processer handlar om det konkreta arbete som görs för att samla information (utvärdering), bedöma kvalitet (utvärdering), och förbättra måluppfyllelsen (utveckling) medan metoder handlar om hur data samlas in som till exempel genom intervjuer och observationer och hur dessa sedan bearbetas.

Skollagens (SFS 2010:800) dimension på kvalitet innebär att förskolan ska bedriva undervisning som vilar på vetenskaplig grund, och med det avses att forskning ska vara det som förskolans verksamhet grundar sig på.

Implementering av den reviderade läroplanen

När förskolans reviderade läroplan utgavs startade ett implementeringsarbete kring denna i Sveriges kommuner, så även i Jönköpings kommun där förskolorna i min studie återfinns (Hansson, 2013). All pedagogisk personal deltog i ett antal utbildningstillfällen som främst behandlade pedagogisk dokumentation. Det sades vara en kvalitetsutbildning som handlat om att lära sig använda pedagogisk dokumentation för uppföljning, utvärdering och utveckling och som stödmaterial användes Skolverkets (2012) material kring detta. Kommunen är nu en av de deltagande kommunerna i det forsknings- och utvecklingsprogram som pågår 2013-2016, som heter ”Små barns lärande” som har som utgångspunkt att utifrån skollagen bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att ge ökad förståelse kring hur förskollärare, resonerar kring, samt tolkar begreppen "förskolans kvalitet" samt "systematiskt kvalitetsarbete i förskolan".

Uppsatsen undersöker om det finns skillnader mellan förskollärarnas förhållningssätt på systematiskt kvalitetsarbete beroende på hur förskollärarna fått den reviderade läroplanen till sig. De förskollärare som har examensår efter 2010, som jag i min studie kallar "mindre erfarna förskollärare", har i sin utbildning på förskolläraryrket fått denna reviderade upplaga med avsnitt 2.6, implementerad i sina studier medan förskollärare med examensår tidigare, som jag i min studie kallar "erfarna förskollärare", har fått läroplanen implementerad i sin yrkesutövning. Jag ställer mig då frågan om de båda olika sätten de fått läroplanen till sig, ger förskollärare olikartad syn på systematiskt kvalitetsarbete samt kvalitet i förskolan.

Studiens frågeställningar

- Vilken uppfattning har erfarna respektive mindre erfarna förskollärare av kvalitet och systematiskt kvalitetsarbete?
- Vilka arbetssätt kring systematiskt kvalitetsarbete anser erfarna respektive mindre erfarna förskollärare, bidrar till utveckling av verksamheten?
- Vad anser förskollärare är framgångsrika arbetssätt när de arbetar med systematiskt kvalitetsarbete?

2 Litteraturgenomgång

2.1 Val av litteratur

Min strategi för litteratursökning innebär att jag valt några nyckelord och dessa har jag sedan använt som sökord i Diva, LOVISA, Google scholar samt SwePub. Jag har varit källkritisk gällande strategisk informationssökning. Jag har också hittat relevant litteratur via Libris, högskolebibliotek och lokalt bibliotek.

2.2 Teori och tidigare forskning

Den moderna förskolans pedagogiska förhållningssätt formulerades i Barnstugeutredningen som pågick 1968-1972 (Kärrby 2000) och sedan utvecklats till det den är idag.

Synen på barns lärande, vad som är kvalitet och vad som ska ingå i ett systematiskt kvalitetsarbete har växlat genom olika tider. Läroplansteorin studerar relationen mellan skola och samhälle och påvisar vilken kunskap som ses som den rätta i olika tidsepoker av vårt utbildningssystem. Det som anses som sant och riktigt i frågor om utbildning och lärande förändras historiskt över tid och varierar geografiskt, beroende på historiska, sociala och kulturella traditioner (Wahlström 2015).

Tidigare forskning om systematiskt kvalitetsarbete inom pedagogiken som disciplin handlar om metoder och verktyg för systematiskt kvalitetsarbete och finns i en stor mängd. Denna forskning handlar ofta om hinder och brister i systematiskt kvalitetsarbete. Detta menar Lager (2010) kan bero på att pedagoger saknar gemensamma verktyg att arbeta med som kan stärka kvalitetsarbete. Hon pekar också på brist på tid för reflektion och brist på tid för att utföra ett kvalitetsarbete som är systematiskt. Forskning visar också på olika metoder för systematiskt kvalitetsarbete och vad som bidrar till kvalitet i förskolan.

Förskolans kvalitet ska kontinuerligt och systematiskt dokumenteras, följas upp, utvärderas och utvecklas (Läroplan för förskolan, 1998, rev 2010).

Syftet med att utvärdera förskolans verksamhet är att få kunskap om hur förskolans kvalitet genom bra arbetsprocesser, kan ge varje barn bästa möjliga förutsättningar för utveckling och lärande samt kunna bedöma om arbetet sker i enlighet med målen. Utvärderingens resultat ska analyseras för att hitta de utvecklingsområden som kan utvecklas.

Av skollagens fjärde kapitel framgår att varje huvudman, förskole- och skolenhet systematiskt, och kontinuerligt ska planera, följa upp, dokumentera och utveckla utbildningen. Måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen står i fokus för de nationella bestämmelserna. Kvalitetsarbetet styrs i nuvarande skollag av generella riktlinjer till skillnad från tidigare skollag som styrde kvalitetsarbetet med nationella, detaljerade bestämmelser (Håkansson 2013).

Arbetet med systematiskt kvalitetsarbete kan alltså bedrivas på olika sätt men utgångspunkterna är alltid att kvalitetsarbetet ska ske systematiskt, det ska dokumenteras, det ska analyseras och det ska följas upp. All personal, förskolechef, barn, elever och vårdnadshavare ska vara delaktiga i kvalitetsarbetet. Det är förskolechef och förskollärare som är ansvariga för det systematiska kvalitetsarbetet.

Förskolan ska ”erbjuda barnen en god pedagogisk verksamhet, där omsorg, fostran och lärande bildar en helhet” (Skolverket, 2010, s 5). Förskolan ska alltså ge barnen möjligheter till lärande och utveckling, därför ska inte barnen eller deras lärande som ska följas upp, utvärderas och utvecklas utan verksamheten (Eidevald, 2013).

Bente Svenning (2011) talar om att det är ett samhälles föreställningar om barn som anger villkoren för barndomen och om vad som förväntas av barn i fråga om kompetenser och lärande. Detta styr vad som dokumenteras i förskolan. Det ligger ett ansvar på vuxna i förskolan att ta barn på allvar som meningsbärande, åsiktsberättigade och kunliga i fråga om sina egna inre upplevelser. Forskning där barn sätts i objektsposition ger oss kunskap men ”vi måste ha ett medvetet förhållande till det faktum att väsentliga sidor hos människan inte kan fångas eller förstås i en sådan forskningssituation” (Schibbye & Lövlie 2006 i Svenning 2011).

Eidevald (2013) menar att för att förstå förskolans systematiska kvalitetsuppdrag ställs förskolläraren inför flera utmaningar. En stor utmaning menar han finns i Skolverkets (2012) stödmaterial för förskolans dokumenterande, när den talar om ”all dokumentation om barns lärande och utveckling ska göras i relation till den pågående verksamheten” samt ”dokumentera relationerna mellan barnet och allt det som pågår runt omkring henne eller honom”.

Kroeger och Cardy (2006) talar om vikten av att se en meningsfullhet i dokumentationsarbetet. De menar att en god dokumentationsprocess leder till goda relationer till

barn, föräldrar och i arbetslaget. Att förstå mening med kvalitetsarbete anser också Dahlberg, Moss och Pence (2013) eftersom man genom dokumentation av sin praktik kan se processer i gruppen. De menar också att det inte går göra dokumentationer utefter färdiga mallar på grund av att barns lärande är olika och påverkas av många faktorer,

Kvalitet som pedagogiskt fenomen bildas av fyra övergripande dimensioner: samhällsdimension, lärardimension, barndimension och verksamhetsdimension (Sheridan, 2007 i Sheridan & Pramling, 2009). Varje dimension innefattar olika kvalitetsaspekter som är intersubjektivt överenskomna, subjektivt erfarna och beroende av det sammanhang och den tidpunkt de tillkommit vid (Sheridan & Pramling Samuelsson 2009).

Systematiskt kvalitetsarbete innebär att kvalitetsarbetet omfattar sammanhängande steg och moment som följer en bestämd ordning och läroplanen är utgångspunkt för allt kvalitetsarbete i förskolan. I det systematiska kvalitetsarbetet ingår att kontinuerligt diskutera och reflektera över förskolans uppdrag.

Diskussionen om kvalitet har inom utbildningssystemet startat sent menar Kärby (1997). Kvalitet i pedagogisk verksamhet kan ses mot bakgrund av det samhällsuppdrag som skolan har och bör ses främst utifrån den lärandes perspektiv och ska omfatta den totala inläringssituationen.

Definitions of quality reflect the values and beliefs, needs and agendas, influence and empowerment of various "stakholder" groups having an interest in these services. (Moss & Pence 1994 I Kärby 1997).

Alltså ses kvalitet som ett relativt begrepp och ingen objektiv realitet.

Vi är inte utomstående iakttagare av världen. Inte heller befinner vi oss endast på särskilda platser i världen; vi är snarare en del av världen. (Karen Barad i Palmer 2012)

Med detta avses att barnet och förskolläraren är en del av en verksamhet som består av en mängd faktorer som samverkar i en pedagogisk kultur.

Pedagogernas kompetens och pedagogiska medvetenhet är de viktigaste kvalitetsfaktorerna för en förskolas kvalitet (Sheridan, Pramling och Johansson 2009).

Pedagogisk kvalitet definieras som

Ett multidimensionellt pedagogiskt fenomen där interagerande dimensioner och aspekter konstituerar en lärandemiljö som på olika sätt bidrar till människors/barns möjlighet att lära och utvecklas i förskolan och skolan. Aspekterna är dels konstituerade av hållbara kvaliteter, dels av föränderlig och dynamiska kvaliteter, vilka är intersubjektivt överenskomna och subjektivt erfarna beroende på perspektiv, tid och kontext (Sheridan & Williams 2007, i Sheridan, Pramling Samuelsson & Johansson 2009).

3. Metod

I mitt metodkapitel visar jag mitt val av metod, min vetenskapliga ansats samt hur mitt urval gjorts. Vidare finns mitt material och redogörelse för genomförandet. Slutligen återfinns min analys av tillförlitlighet, forskningsetiska aspekter samt metodkritik.

3.1 Val av metod

Jag har valt att genomföra fokusgruppsintervjuer som jag sedan transkriberar till text och sedan analyserar utifrån den forskningslitteratur jag valt ut. Studien blir komparativ på så sätt att jag jämför de båda gruppernas svar med varandra. Detta är mitt underlag för studien.

Syftet med fokusgrupper som metod är att samla in kvalitativa data, gruppen består av personer med något gemensamt (här förskollärare) samt att diskutera något utefter ett bestämt fokus. Utgångspunkten är alltid detta gemensamma fokus (Bryman, 2013).

Mitt val av metod svarar väl mot den tanke kring lärande som återfinns i den sociokulturella teorin där kunskap och lärande anses ske i samspel med andra. Likaså min tanke att denna studie kan användas som grund för aktionsforskning som även denna sker i samspel och interaktion med andra. Genom att samtala och reflektera med andra kan pedagogerna förändra och utveckla sin praktik och sin verksamhet (Halkier 2010).

Det forskningsmetodologiska ställningstagande jag använder mig av i min studie är den hermeneutiska. Denna använder tolkning som redskap vid analysen. Hermeneutiken handlar om att tolka, förstå och förmedla och är därför lämplig att använda när syftet med studien är att få tillgång till intervjupersonernas egna upplevelser av fenomen samt när intervjupersonerna ska ges ett stort utrymme att själva välja vad de vill tala om (Fejjes & Thornberg, 2015). Min uppgift som forskare är att tolka intervjupersonernas svar i intervjuerna för att få en förståelse för dessa.

Hermeneutiken erkänner att vi alltid ser från aspekter, att vi aldrig kan ställa oss utanför oss själva när vi studerar verkligheten (Ödman 2007). En hermeneutisk tolkningssituation bör bygga på en förväntansfull öppenhet för att något ska hända (Gadamer, 1972 i Ödman 2007). TolkanDET bör grundas på kunskap och tidigare erfarenhet av det vi tol-

kar. Tolkandet går från del till helhet och från helhet till del vilket innebär att hermeneutik är en ständig kontextualisering och de-kontextualisering och sammanhanget är oftast helt avgörande för vår tolkning och förståelse. Detta kallas den hermeneutiska cirkeln, som till sin grund introducerades av Friedrich Ast, 1778-1841 (Ödman 2009). Tolkning och förståelse är alltid sammankopplande med varandra enligt den hermeneutiska spiralen. Ett fenomen vi ser som svårförståeligt tolkar vi för att få en förståelse för fenomenet. På så sätt är tolkning en process som leder fram till förståelse. Spiralen visar på att denna process aldrig avtar, aldrig tar slut och vår förståelse förnyas ständigt. Detta anser jag varit en vägledande tanke i mitt analysarbete då jag tolkat materialet och fått ny förståelse under arbetets gång.

När frågan ställs kring vad det är som ska förstås kan tre inriktningar urskiljas (From&Holmgren 2000 s.220), nämligen klassisk hermeneutik som består av klassiska metodregler som ser tolkning som praktisk-pedagogiska hjälpmedel för förståelse, humanvetenskaplig hermeneutik som inriktar sig mot att förståelse till individualitet, att förstå att är att förstå den andre samt filosofisk hermeneutik som riktar menar att förståelse i sak och enskilda tolkningar måste kunna argumenteras för.

En genuint nyfiken hållning inför det empiriska materialet, med den egna förförståelsen medvetandegjord, ökar forskarens möjligheter se vad texten erbjuder. Det empiriska material som lämpar sig bäst för att tolkas hermeneutiskt är det som gett intervjupersonerna utrymme att utveckla egna erfarenheter och upplevelser utan att forskaren styrt för hårt (Fejes & Thornberg, 2015). Jag upplevde under läsandet av mitt transkriberade material att detaljer och syftningar i det intervjupersonerna sa framträdde allt mer. Detta ökar min förståelse för det intervjupersonerna säger.

3.2 Vetenskaplig ansats

Min valda teori används som hjälp för att tolka och analysera mitt resultat. Läroplan för förskolan (lpfö 98, rev 10) bär spår av Reggio Emiliias pedagogiska filosofi och Lev Vygotskijs sociokulturella teori vilket är mitt val av vetenskapsteori för denna studie.

Den sociokulturella traditionen tar mångfald i föreställningsvärldar som utgångspunkt. Den också en social teori om lärande och utveckling som ger en förståelse för hur människor blir delaktiga i kunskaper och erfarenheter genom samspel med andra (Säljö 2014).

Kunskap i Reggio Emilias pedagogiska filosofi är enligt Peter Moss (Abbott & Nutbrown, 2005), resultatet av en konstruktionsprocess som innefattar tolkning och meningsskapande. Kunskap konstrueras och tillkommer i relation till andra. Att arbeta med kvalitet och utveckling i en skolform som förskolan kräver att varje person tar sitt ansvar.

Det sociokulturella perspektivet är ingen pedagogik utan kan förverkligas i den vanliga förskolan och de pedagogiska konsekvenserna ligger i hur samspel organiseras.

Grundtanken i ett sociokulturellt perspektiv är samspelet mellan en grupp människor och individen. Genom användandet av de olika mentala och fysiska resurser som människan har till sitt förfogande förstår denne sin livsvärld. När människor kommunicerar och samspekar med andra skapas och förs sociokulturella redskap vidare.

Genom appropriering tar människan till sig och tar över kunskap från andra genom samspel och får ny och utökad insikt (Säljö i Lundgren, Säljö & Liberg 2014).

3.3 Urval

Jag har genomfört min studie på ett förskoleområde i Jönköpings kommun. Detta förskoleområde består av två förskolor i ett mindre samhälle söder om Jönköping. Den ena förskolan har funnits i 30 år och den andra förskolan har funnits i 5 år. Dessa förskolor har förskollärare anställda med olika lång tjänstgöringsgrad, 1-30 år i yrket. Detta innebär att dessa förskollärare har utbildats samt arbetat med en mängd olika pedagogiska inriktningar och influenser som ju präglar och präglar förskolan och dessa förskollärares resonemang kring sitt yrke.

Jag har genomfört två fokusgruppsintervjuer med förskollärare i förskoleområdet. Intervjupersonerna i dessa olika grupper har bestått av dels en grupp med erfarna förskollärare (15 år och uppåt i yrket) samt en grupp med mindre erfarna förskollärare (0-5 år i yrket). Intervjupersonerna har själva valt att delta i fokusgruppsintervjuerna efter att ha

blivit tillfrågade. Valet av intervjupersoner är gjorda ur ett så kallat bekvämlighetsurval. Bekvämlighetsurval består av personer som råkar finnas tillgängliga för forskaren (Bryman 2011).

3.4 Material

Den transkriberade texten av fokusgruppsintervjuerna kommer utgöra det empiristiska material som tolkas och analyseras.

Materialet avser jag använda för att jämföra de bägge gruppernas svar och ordna in dessa i kategorier. Resultatet som denna studie mynnar ut i tänker jag och förskolorna som deltar i studien, går att använda för aktionsforskning, därför är jag som forskare en del av det fält som studeras.

3.5 Genomförande

Inför arbetet med denna studie ställde jag frågan till förskolechefen på det berörda förskoleområdet om jag fick göra en studie om systematiskt kvalitetsarbete på detta område. Förskolechefen ställde frågan till de anställda förskollärarna och de samtyckte till medverkan.

Vid två tillfällen genomförde jag fokusgruppsintervjuer, en med erfarna förskollärare och en med mindre erfarna förskollärare. Dessa hade själva samtyckt till att delta i min studie. Intervjuerna pågick i en timma vardera och hölls på förskolorna som tillhör det deltagande förskoleområdet. Fokusgruppsintervjuerna spelades in som ljudinspelning på två olika enheter, iPad och Iphone för att jag skulle vara säker på att få mitt material. Risken med att spela in intervjuer är visserligen att detta kan störa den intervjuade och kännas som en begränsning i hur öppen hon eller han kan vara (Alvehus 2013). Alternativet kan då vara att ta anteckningar vilket kan innebära att den som intervjuar, missar att skriva ner delar av intervjun och samtidigt kunna vara en god lyssnare (Alvehus 2013). Intervjupersonerna samtyckte till inspelning av intervjuerna och jag valde därför denna metod. Detta material transkriberades till text.

3.6 Analys av tillförlitlighet

För att bedöma trovärdighet och kvalitet på en studie behövs en bedömning av reliabilitet och validitet.

I undersökningar med fokusgrupper handlar validitet om att göra en studie systematisk och genomskinlig för andra, samt om att argumentera så analytiskt övertygande som möjligt (Halkier 2010). Genom att beskriva analys och tolkningsarbetet i flera olika steg är ett sätt att göra en studie genomskinlig för andra.

Då denna studie genomförs på ett specifikt förskoleområde, med begränsat antal intervjupersoner, påverkar just dessa intervjupersoners erfarenheter och förståelse resultatet i studien. Urvalet av intervjupersoner har gjorts selektivt så att jag kan argumentera för att mönstren i mitt urval representerar kategorier i förhållande till den kontext som mitt urval utgör ett exempel på.

Min undersökning baserar sig på totalt sju förskollärares resonemang kring systematiskt kvalitetsarbete vilket då är just dessa personers uppfattningar. Detta relativt lilla urval av personer gör att resultatet inte går att generalisera.

I gruppen ”mer erfarna förskollärare” återfinns förskollärare med förskollärarexamen vid olika universitet och högskolor i Sverige. I gruppen ”mindre erfarna förskollärare” återfinns enbart förskollärare med förskollärarexamen vid Högskolan i Jönköping. Det senare beror på att de mindre erfarna förskollärare som finns på det valda förskoleområdet enbart är utbildade vid just denna högskola vilket jag inser kan påverka generaliserbarheten i min studie.

3.7 Forskningsetik

De forskningsetiska principerna gällande grundläggande individskydd innehåller följande krav; informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet, framtagna av Vetenskapsrådet (2002) är vägledande i mitt arbete med denna studie.

Informationskravet innebär att forskaren ska informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppgiftens syfte, vilket jag förklarat i brevet som intervjuerna fått innan intervjun.

Samtyckeskravet innebär att deltagare i en undersökning själva har rätt att bestämma över sin medverkan. Alla deltagare i min studie har själva valt att delta.

Konfidentialitetskravet innebär att uppgifter om de som ingår i en undersökning skall ges största möjliga konfidentialitet, vilket jag säkerställt genom att inte namnge personer i det transkriberade materialet och ej heller i min studie.

Nyttjandekravet innebär att uppgifter insamlade om enskilda personer endast får användas för forskningsändamål vilket jag endast har för avsikt.

De intervjuade personerna har fått ta del av dessa principer som en del av det material som de fick inför intervjuerna.

3.8 Metodkritik

Förskollärarna i fokusgrupperna känner varandra, något som Halkier (2010) säger kan vara problematiskt ur forskningshänseende då deltagarna kan tolka in, ta varandras uppfattningar för givet eftersom de känner varandra sedan tidigare. På senare tid har det tillkommit studier med fokusgrupper som bygger på redan existerande sociala nätverksgrupper och detta visar sig fungera bra av anledningen att deltagarna känner sig trygga med varandra och vars reaktioner man kan föreställa sig (Halkier 2010, s 28). Bryman (2013) talar om fokusgruppers begränsningar som kan vara att forskaren har mindre kontroll över skeendet, forskaren får stora datamängder att transkribera och analysera, fokusgrupper kan vara svåra att organisera samt att det kan bli så att någon i fokusgruppen inte kommer till tals.

Jag har valt att genomföra fokusgruppsintervjuer i denna studie. Jag är dock medveten om att det funnits alternativ till val av metod. En enskild intervju eller en enkätundersökning hade kanske skulle kunnat ge andra resultat än de jag fick genom fokusgruppsintervjuerna.

4 Resultat

I följande kapitel redovisas förskollärarnas utsagor och diskussioner i fokusgruppsintervjuerna. Detta är uppdelat i tre rubriker; Förskollärares uppfattning kring systematiskt kvalitetsarbete, förskollärares uppfattning om kvalitet i förskolan samt vad förskollärare anser vara de bästa arbetssätten kring systematiskt kvalitetsarbete.

Jag har valt att kalla intervjupersonerna för ”erfarna förskollärare” respektive ”mindre erfarna förskollärare”. I övrigt benämner jag inte vilken förskollärare som sagt vad för att kunna säkerställa sekretessen enligt vetenskapsrådets forskningsetiska råd angående konfidentialitet.

4.1 Förskollärarnas uppfattning om systematiskt kvalitetsarbete

Samtliga förskollärare i gruppen ”erfarna förskollärare” är överens om att systematiskt kvalitetsarbete behövs och är nödvändigt för att *”det behövs ju faktiskt att man utvärderar och ser det liksom, ja att det är en utveckling i verksamheten”*. De uttrycker att det är viktigt att påminna sig själv om att det inte är barnen utan verksamheten som ska utvärderas eftersom, som en av de erfarna förskollärarna säger, *”det lätt att man hamnar i detta att man utvärderar barnens kunskaper och ser vad barnet behöver istället för vad verksamheten behöver för att kunna ge barnet det”*.

I gruppen med de ”mindre erfarna förskollärarna” ses systematiskt kvalitetsarbete som nödvändigt för att kunna analysera det som gjorts i arbetet. Det uttrycks att det är lätt att se svagheter och det som arbetslaget anser sig vara dåliga på i analysarbetet och svårare att se det som görs bra och som är styrkor i arbetet. Det talas om svårigheter att hitta bra arbetssätt för att få kvalitetarbetet systematiskt, att få det som en kontinuerlig del av det som sker i förskolan varje dag. Det tenderar att ses som något som görs på de två årliga planerings- och utvärderingsdagarna för att *”förvaltningen och cheferna vill ha in det”* men utöver det *”ställs det gärna i en pärm därinne på avdelningen och sen är det aldrig nån som tittar i den där pärmen igen förrän det är dags för utvärderingsdag”*. En förskollärare uttrycker att

”Jag känner att vi behöver mer arbetsmaterial kring systematiskt kvalitetsarbete för att det känns fortfarande väldigt stort, att det blir mer, jag men det här, att det återkommer på planeringarna”.

”Att få ett papper där det står ”planeringsunderlag systematiskt kvalitetsarbete och arbetsmiljö” kan skapa väldigt mycket förståelse för vad vi håller på med och man kan då säga att det här, det är vårt kvalitetsarbete, det är vårt systematiska kvalitetsarbete, det återkommer hela tiden. Det papper vi har nu förvirrar väldigt mycket”.

Genom att använda sig av systematiskt kvalitetsarbete synliggörs verksamheten och, när det fungerar, sätts fokus på dels det som är bra i verksamheten och dels på det som fungerar mindre bra anser de erfarna förskollärarna.

Förskollärarna talar om hinder för ett systematiskt kvalitetsarbete. Detta handlar framförallt om tidsbrist.

En annan brist de ”erfarna förskollärarna” talar om för att få kvalitetsarbetet systematiskt och som en del av det dagliga arbetet är att arbetslagen sällan är fulltaliga. Det är ofta personal frånvarande av olika orsaker och det innebär svårigheter att få en kontinuitet i arbetet. *”När någon är borta så får man nästan alltid hoppa över planeringar och annan reflektionstid och det gör det svårt att hinna med det där andra”.* De vikarier som finns att tillgå har inte förskollärarytbildning och är sällan pedagogiskt utbildad vilket ses som en stor brist i kvalitetsarbetet.

En ”erfaren förskollärare” uttrycker svårigheter kring analysen i det systematiska kvalitetsarbetet

”jag upplever ofta att vi fastnar i att man gör nån slags dokumentation av det vi gjorde med jämställdhet till exempel, så här blev det. Och så pratar man om hur det blev, men sen fastnar vi i den här förbättringen, utvecklingen. Att vi dokumenterar men inte analyserar och tar nästa steg”

De ”mindre erfarna förskollärarna” uttrycker att deras egna upplevda erfarenheter från sin studietid på förskolläraryrket när det gäller hur systematiskt kvalitetsarbete behandlas i kurserna, är att de har saknat bitar när de börjat arbeta, att de känner sig dåligt förberedda. De uttrycker också enligt citat nedan, att de inte fått någon direkt introduktion i detta på sin arbetsplats av förskolechef utan de upplever att arbetslaget fått instruera och introducera dem i detta.

”Vi har haft studenter som kommit ut till oss och frågat liksom; Vad är det här? Vad menar ni nu? Hur tänker ni nu?”

”Vi kan iallafall konstatera att det behövs mer på utbildningen kan jag väl säga, vad systematiskt kvalitetsarbete verkligen är, och att det finns olika sätt att göra det på.”

”...just systematiskt kvalitetsarbete pratade man inte om alls när jag läste för snart fem år sedan, inte om hur man ska utveckla och uppnå god kvalitet i förskolan. Det känner jag fattades i utbildningen. Visst pratade man om pedagogisk dokumentation som ett redskap för att reflektera tillsammans men det var allt. Och pedagogisk dokumentation är ju svårt när man inte har verktygen.”

”Ja det är mycket man tänker nu när man jobbat i ett år liksom att varför fick man inte lära sig det här på högskolan liksom. Det var en massa sånt här som man inte riktigt fått användning av. Allt det här som är liksom det dagliga har man ju inte fått riktigt, inte i den utsträckning som man skulle behövt känna jag. Tyvärr.”

De ”mindre erfarna förskollärares” tankar kring förskolläraryrket och kurserna kring systematiskt kvalitetsarbete är, att de saknar delar när de kommer ut i arbetslivet som yrkesverksamma förskollärare men också att dessa delar bör funnits med i det mentorssystem som de mötts av som nyanställda på förskolan.

4.2 Förskollärares uppfattning om kvalitet i förskolan

Gruppen ”erfarna förskollärare” anser att pedagogernas utbildningsnivå påverkar kvaliteten i förskolan, detta är en stor kvalitetsfaktor. Det talas om att man som utbildad förskollärare ser hela dagen som en lärsituation, att allt som händer i förskolan är pedagogiska situationer och man uttrycker att det är det som skiljer förskolläraren från en person som inte har förskollärarytbildning. Som ensam förskollärare i ett arbetslag saknar man en person att bolla tankar med, att reflektera tillsammans med och att få tid till reflektion och planering.

”Man har gått en utbildning och man har liksom processat saker i huvudet och man har tänkt och diskuterat det och fått förståelse och insikt och har man inte det blir det svårare, det är inte så självklart. Utan utbildning får man inte det där djupet och hur man tänker kring kvalitet.”

Små barngrupper anses också vara en kvalitetsfaktor för förskollärarna i gruppen ”mindre erfarna förskollärare”. En pedagogisk ledare eller inspirationspersonal är viktigt för kvaliteten i förskolan. De anser det vara viktigt att förskolechefen har förskollärarytbildning för att säkra kvaliteten i arbetet.

Förskolechefen benämns som pedagogisk ledare men man konstaterar också att det är för lite av förskolechefens tid som går till pedagogiskt ledarskap.

”...det är viktigt med en chef som hinner se verksamheten och som kan komma med lyftande frågor och fånga upp var man är på gång och vad man behöver hjälp med. Det är så en pedagogisk ledare ska vara när den fungerar som bäst. Det är viktigt för ett utvecklingsarbete.”

Miljön på förskolan, både inne och ute samt att vara en närvarande pedagog nämns också som kvalitetsfaktorer, men också nöjda föräldrar ses som ett mått på förskolans kvalitet enligt de erfarna förskollärarna.

Kvalitet i förskolan anser förskollärarna i gruppen” mindre erfarna förskollärare” vara att personerna som bildar arbetslag har en gemensam syn på arbetet, att de har tid till att prata igenom sitt uppdrag samt att de hittar bra arbetssätt för att organisera sin dagliga verksamhet.

”Ett kvalitetsarbete ska alltid ha fokus på utvecklingsmöjligheter och en strävan framåt, så det är något som aldrig blir färdigt”

”Ja, man ska ju känna att man lever lite! Att man inte blir för van vid saker och ting, utmana sig själv lite”

Det talas i gruppen också om att utvecklingssamtalen som ett bidrag till god kvalitet. De menar att utvecklingssamtalen *”tvingar en att se vår verksamhet utifrån, tänka till och fundera kring hur vi organiserar oss för att få bästa lärmiljö för barnen.”*

Kvalitet kan vara olika, för en pedagog och till exempel en förälder talar ”de mindre erfarna förskollärarna” om. Förskollärarnas upplevelse är att föräldrar vill att deras funderingar och åsikter tas tillvara, därför är det viktigt med system för att alla pedagoger ska kunna ta del av dessa. Där anses en form av ”rapportbok” vara bra där all personal kan skriva ner samt läsa saker som rör verksamheten på olika sätt.

4.3 Vad förskollärare anser vara de bästa arbetssätten kring systematiskt kvalitetsarbete.

Att arbeta gemensamt och målinriktat med systematiskt kvalitetsarbete uttrycks av de ”erfarna förskollärarna” vara det viktigaste för att nå målen i läroplanen. För att kunna göra det krävs bra, genomtänkt och enkelt arbetsmaterial att utgå ifrån, det krävs tid och en gemensam ståndpunkt om att detta är ett arbete som är viktigt att prioritera eftersom *”det leder också till att vi i största möjliga mån kan erbjuda barnen en likvärdig förskola som läroplanen talar om”*.

Att filma den egna praktiken är ett sätt att driva systematiskt kvalitetsarbete är förskollärarna i denna grupp överrens om. De talar om att det är ett bra sätt att få syn på barnens

lärande men också att få syn på förskollärarnas eget agerande och handlande i olika situationer.

De ”erfarna förskollärarna” tycker sig se svårigheter att göra dokumentationer pedagogiska.

”Hur dokumenterar vi? Att fota och sen sätta ihop till ett fint papper med ett läroplansmål till och sen inget mer är ofta det sätt vi dokumenterar på. Hur gör man det sen till en pedagogisk dokumentation? Hur kan vi använda det för att det ska driva arbetet framåt, se målen, se utvecklingen? Det tycker jag är en stor utmaning i arbetet.”

Flera förskollärare i båda intervjugrupperna talar om filmning som ett bra arbetssätt för systematiskt kvalitetsarbete. En förskollärare beskriver i intervjun hur hon upplevde barnets görande i situationen och att hon sedan när hon tittade på den inspelade sekvensen, såg en helt annan sak än det hon upplevde i situationen. En annan talar om att filma sin praktik som att

”Blir man också van vid det (att bli filmad) och att man har ett tryggt arbetslag där ingen dömer varandra utan att man faktiskt är där för att göra ett gott arbete och utveckla verksamheten så tror jag att det är ett jättebra arbetssätt egentligen”.

Kvalitet i förskolan anser förskollärarna i gruppen mindre erfarna förskollärare vara att personerna som bildar arbetslag har en gemensam syn på arbetet, att de har tid till att prata igenom sitt uppdrag samt att de hittar bra arbetssätt för att organisera sin dagliga verksamhet.

”Ett kvalitetsarbete ska alltid ha fokus på utvecklingsmöjligheter och en strävan framåt, så det är något som aldrig blir färdigt”

”Ja, man ska ju känna att man lever lite! Att man inte blir för van vid saker och ting, utmana sig själv lite”

Det talas också om att utvecklingssamtalen som ett bidrag till god kvalitet. De menar att utvecklingssamtalen *”tvingar en att se vår verksamhet utifrån, tänka till och fundera kring hur vi organiserar oss för att få bästa lärmiljö för barnen.”*

De talar om att kvalitet kan vara olika, för en pedagog och till exempel en förälder. Föräldrar vill, anser man, att deras funderingar och åsikter tas tillvara och därför är det viktigt med system för att alla pedagoger ska kunna ta del av dessa, där anses att en form av ”rapportbok” är bra där all personal kan skriva ner samt läsa saker som rör verksamheten på olika sätt.

5 Tolkning och analys

I följande kapitel tolkas och analyseras resultatet. Studiens syfte var att ge ökad förståelse kring hur förskollärare, resonerar kring, samt tolkar begreppen "förskolans kvalitet" samt "systematiskt kvalitetsarbete i förskolan".

Uppsatsen undersöker om det finns skillnader mellan förskollärarnas förhållningssätt på systematiskt kvalitetsarbete beroende på hur förskollärarna fått den reviderade läroplanen till sig.

För att kunna tolka resultatet har jag valt att använda mig av en hermeneutisk forskningsmetod samt det sociokulturella vetenskapsteoretiska perspektivet.

I de två fokusgruppsintervjuer jag genomfört med sammanlagt sju förskollärare har dessa delat med sig av sitt resonemang och åsikter kring systematiskt kvalitetsarbete och kvalitet i förskolan.

Det intervjupersonerna talar om i intervjuerna för att kunna bedriva systematiskt kvalitetsarbete för att kunna säkra en god kvalitet i förskolan handlar om behov av gemensamma verktyg, behov av bra och enkelt arbetsmaterial, behov av tid, samt en gemensam grund att stå på. Dessa rubriker använder jag mig av.

5.1 Gemensamma verktyg

Intervjupersonerna talar om att det behövs dels bra arbetsmaterial i form av ett formulär som är enkelt och tydligt och dels hjälpmedel där de säger sig främst använda papper, penna, kamera och dator i sitt dokumentationsarbete. Det sätt som personal väljer att använda för att dokumentera sitt arbete är ett kvalitetsmått i förskolan (Lager, 2010). Genom bra arbetsmaterial tänker jag att det är lätt att se skeendet i arbetet, se processer och tydliggöra utvecklingsområden.

Något som intervjupersonerna i båda fokusgrupperna tar upp som ett viktigt och användbart medel för kvalitetsarbete är att filma det egna görandet, den egna praktiken. Att arbeta med inspelade sekvenser handlar om att se situationer utifrån och få en annan förståelse än det man kanske upplevde i själva situationen (Eidevald, 2013).

Detta sätt att se på sin praktik, på sig själv som förskollärare och på barns lärande är ett enkelt och lättillgängligt sätt att dokumentera på då dessa funktioner finns på till exempel I-pads som nu finns i många förskolor som ett pedagogiskt redskap.

Ett återkommande tema i intervjuerna är den upplevda svårigheten att göra analyser av sitt kvalitetsarbete och detta upplevs oavsett material eller tillvägagångssätt. Att göra en analys handlar om att göra en grundlig och noggrann undersökning. Det finns olika former av analyser som bygger på varandra. De innehåller jämförelser, tolkningar och förklaringar. Analysen ska både vara vetenskapligt grundad och praktisk då den ska vila på referensramar som går att härleda ur forskning och den ska blicka lika mycket bakåt som framåt genom att kunna ge kunskap om framgångsfaktorer och utvecklingsbehov (Håkansson, 2013).

5.2 Bra och enkelt arbetsmaterial

Ett kvalitetsarbete förenklas om det finns ett enkelt och lättanvänt formulär att använda sig av anser intervjupersonerna i min studie. De saknar ett tydligt material, som dessutom anger att det är just systematiskt kvalitetsarbete det handlar om. Det material de nu har till förfogande anser de inte uppfylla deras behov och krav för att skapa underlag för uppföljning, utvärdering och utveckling.

Det finns en mängd olika sätt att använda sig av för att dokumentera sin verksamhet på som till exempel planer och arbetsdokument, observationer, barnsamtal, barnintervjuer, tester av olika slag, filma, fotografera och så vidare, och detta gör att förskollärare har en stor uppgift i att hitta metoder och tillvägagångssätt som passar dem i den verksamhet de befinner sig i. Det gäller också att göra etiska avväganden i valet av metod (Svenning 2011).

5.3 Behov av tid

Att dokumentera pedagogiskt är en utmaning upplever intervjupersonerna och de uttrycker att deras upplevelse är att det är svårt att göra en dokumentation pedagogisk. Det

avgörande för att arbetet med pedagogisk dokumentation är samtalen och reflektionerna, då det är diskussionerna och dialogerna som gör dokumentationen pedagogisk (Palmer 2012).

5.4 En gemensam grund att stå på

Intervjupersonerna talar om vikten av att ha utbildad personal i arbetslagen som en faktor för kvalitet. Enligt Lager (2010) är kontextkännedom en viktig del av att kunna utföra kvalitetsarbete vilket då saknas om personer i arbetslagen inte har en pedagogisk utbildning.

Intervjupersonerna i båda grupperna talar mycket kring brister för kvalitetsarbete. Det handlar om att de saknar enkelt och bra arbetsmaterial, de saknar tid för gemensam reflektion, de saknar i vissa fall bra rutiner. Dessa brister ser förskollärarna i båda intervjuerna.

Intervjupersonerna talar i mer positiva ordalag kring kvalitet än vad de talar om systematiskt kvalitetsarbete där de mer talar om svårigheter och brister.

Att flera förskollärare uttrycker svårigheter kring avsaknad av styrning kring det systematiska kvalitetsarbetet samt meningsfullheten i det samma syns tydligt i min studie. De uttrycker att man famlar och inte vet vad förväntas. Att se meningsfullhet i dokumentationsarbete och kvalitetsarbete talas om i forskning av bland annat Kroeger och Cardy (2006) samt Dahlberg, Moss och Pence (2013).

Skolverkets skrift *Uppföljning, utvärdering, utveckling i förskolan-pedagogisk dokumentation* talar om den pedagogiska dokumentationen som ett tillvägagångssätt för systematiskt kvalitetsarbete. Genom pedagogisk dokumentation kan den egna praktiken granskas och synliggöras och bli ett verktyg för att följa barns utveckling och lärande i relation till hur förskolan bidrar till barns utveckling och lärande (Palmer 2012).

5.5 Sammanfattande tolkning och analys

Min studies syfte var att ge ökad förståelse kring hur förskollärare resonerar kring, samt tolkar begreppen förskolans kvalitet samt systematiskt kvalitetsarbete i förskolan. Min

fråga var om det gick se några skillnader kring dessa förskollärares resonemang beroende på hur de fått den reviderade läroplanen för förskolan implementerad. I min tolkning och analys har jag inte kunnat se några skillnader i de erfarna respektive mindre erfarna förskollärarnas resonemang och tankar kring kvalitet och systematiskt kvalitetsarbete. De ”mindre erfarna förskollärarna” talar dock om att de önskat mer i förskollärarutbildningen kring systematiskt kvalitetsarbete och att deras introduktion i yrket som nyanställda skulle handla mer om kvalitet och systematiskt kvalitetsarbete, vilket inte de ”erfarna förskollärarna” gör eftersom denna del av läroplanen inte fanns då dessa utbildade sig till förskollärare.

Uppfattningarna kring systematiskt kvalitetsarbete och kvalitet i de båda grupperna är likartade och handlar om att de ser 2.6 i läroplanen för förskolan som en viktig del av verksamheten men att de upplever en otillräcklighet i form av gemensamma verktyg, tid, ett arbetsmaterial som är enkelt och systematiskt samt att det är viktigt med en gemensam grund att luta sig emot i form av en pedagogisk utbildning vilket många saknar i förskolan idag.

Arbetsätten förskollärarna i studien nämner, är också likartade vilket jag tänker beror på att dessa förskollärare är kollegor i arbetslag med varandra.

Diskussion

6.1 Resultatdiskussion

Syftet med min studie var att undersöka förskollärares uppfattningar om systematiskt kvalitetsarbete och kvalitet i förskolan samt vilka arbetsmetoder de anser vara de bästa för det systematiska kvalitetsarbetet. Jag ville se om det fanns skillnader i förskollärares resonemang och tolkningar beroende på hur de fått läroplan för förskolan (Lpfö 98 rev 2010) implementerad.

Jag tänkte i en inledande fas av mitt skrivande av denna uppsats kontakta högskolan i Jönköping för att få med vad de blivande förskollärarna på förskolläraryrket läser i de kurser som berör systematiskt kvalitetsarbete. Av olika anledningar gick detta inte genomföra och jag tänker att det kunnat ge en annan infallsvinkel på min studie än det som den nu mynnade ut i.

Efter att ha analyserat resultatet står det för mig klart att det råder en osäkerhet hos förskollärare kring det systematiska kvalitetsarbetet, oavsett hur läroplan för förskolan har implementerats till dessa. Deras uttalanden om att de saknar bra arbetsmetoder och rutiner kring det dagliga kvalitetsarbetet gör att jag funderar kring nyttan av att skolverket gett kommunerna så fria tyglar till att utforma sina egna kvalitetsarbetsrutiner och metoder. Flera talar om att de dokumenterar men att de inte sen får dokumentationen att bli pedagogisk vilket de anser bero på många olika faktorer som tid, osäkerhet kring vad som ska dokumenteras och gemensam grund att stå på. Trots att den reviderade upplagan av läroplanen utkom 2010 råder stor osäkerhet kring tillvägagångssätt och arbetsmaterial för det systematiska kvalitetsarbetet.

Jag förstår av fokusgruppsintervjuerna att förskollärarna behöver mer gemensam reflektionstid och en gemensam tanke på kvalitetsarbete som något som behöver prioriteras. Det finns inte vad jag kunnat se något motstånd kring att arbeta med systematiskt kvalitetsarbete utan förskollärarna ser arbetet som något som ger arbetet en grund att stå på och en systematik i vardagen. De uttrycker att så många arbetsuppgifter läggs på förskollärare idag och att de saknar diskussioner sinsemellan i pedagogiska frågor. De

ser vikten av samspel och samlärande som viktigt för den pedagogiska verksamheten där det systematiska kvalitetsarbetet ingår och efterfrågar mer sådan gemensam tid.

Jag ser inga skillnader på de båda grupperna av förskollärare jag intervjuat och tänker därför att sättet de fått läroplanen implementerad inte spelar någon roll för deras uppfattningar.

Jag har upplevt mitt metodval som en bra metod för att nå mitt syfte med studien. Jag hade som syfte att intervjupersonerna skulle få diskutera sinsemellan och utbyta tankar och erfarenheter vilket personerna i en fokusgruppsintervju gör. Jag bedömer att jag fått svar på mina frågeställningar och att studiens syfte därmed är uppfyllt.

6.2 Vidare forskning

Utefter det resultat studien påvisar kan aktionsforskning användas för vidare forskning.

Aktionsforskning beskrivs som en ansats som tar utgångspunkt i praktiken, verkar för ett samarbete mellan forskare och praktiker och verkar för en forskning som leder till förändring (Rönnerman 2004). Centralt är att som praktiker, här förskollärare, ställa frågor om den egna praktiken, iscensätta en handling, följa processer och reflektera över vad som sker i praktiken. Det innebär att det sker en relation mellan handling och förståelse av det som sker. Förloppet för aktionsforskning sker ur ett "bottom-up"-perspektiv, vilket innebär att det är praktikern själv som ställer frågorna och agerar för en förändring. Processen i aktionsforskning är som en spiral där praktikern planerar, agerar, observerar och reflekterar. Forskningen utgår i denna typ av forskning från praktikernas egna frågor.

Referenser

Abbott, Lesley & Nutbrown, Cathy (red.) (2005). *Erfarenheter från förskolan i Reggio Emilia*. Lund: Studentlitteratur

Alvehus, Johan (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Backman, Jarl (2008). *Rapporter och uppsatser*. 2., uppdaterade [och utök.]. uppl. Lund: Studentlitteratur

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Dahlberg, Gunilla, Moss, Peter & Pence, Alan (2002). *Från kvalitet till meningsskapande: postmoderna perspektiv - exemplet förskolan*. Stockholm: HLS förl.

Elfström, Ingela (2013). *Uppföljning och utvärdering för förändring [Elektronisk resurs] : pedagogisk dokumentation som grund för kontinuerlig verksamhetsutveckling och systematiskt kvalitetsarbete i förskolan*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2013 Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-95692>

Eidevald, Christian (2013). *Systematiska analyser för utvärdering och utveckling i förskolan: hallå, hur gör man?.* 1. uppl. Stockholm: Liber

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.) (2015). *Handbok i kvalitativ analys*. 2., utök. uppl. Stockholm: Liber

From, J & Holmgren, C. (2000) Hermeneutik och pedagogik. (Elektronisk) Nordisk pedagogik, vol 20, Nr 4, 2000.

Halkier, Bente (2010). *Fokusgrupper*. 1. uppl. Malmö: Liber

Hansson, Eva (2013). Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan. Tio förskollärares beskrivningar av att använda pedagogisk dokumentation.

Håkansson, Jan (2013). *Systematiskt kvalitetsarbete i förskola, skola och fritidshem: strategier och metoder*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Insulander, E & Svärde Åberg, E (2014) *Vilken kunskap erkänns i det systematiska kvalitetsarbetet? Om oförenliga tankestilar i dagens förskola*. (Elektronisk) Tidskrift för nordisk barnehageforskning, vol 7, nr. 12, s 1-18. 1 juli. Tillgänglig <http://www.diva-portal.org>

Kroeger, J & Cardy, T. (2006) *Documentation: A Hard to Reach Place*. Early childhood Education Journal, vol. 33, No 6, s 389-398

Kärby, G. (2000). *Svensk förskola. Pedagogisk kvalitet med socialpedagogiska rötter* (installationsföreläsning) (Vol. 6:2000). LiberFörlag

Lager, K. (2010) Att organisera för kvalitet - en studie om kvalitetsarbete i kommunen och förskolan <http://hdl.handle.net/2077/24068> Tillgänglig 2015-05-16

Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.) (2014). *Lärande, skola, bildning: [grundbok för lärare]*. 3., [rev. och uppdaterade] utg. Stockholm: Natur & kultur

Renblad, K & Brodin, J (2012) Kvalitén i förskolan påverkar barns välbefinnande. Några förskolechefers syn på den nya läroplanen och kvalitet i förskolan. (Elektronisk) Socialmedicinsk tidskrift 4-5, s. 416-424. Tillgänglig [http:// socialmedicinsktidskrift.se](http://socialmedicinsktidskrift.se)

Sheridan, Sonja & Pramling Samuelsson, Ingrid (2009). *Barns lärande: fokus i kvalitetsarbetet*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Sheridan, Sonja (2007) *Dimensions of pedagogical quality in preschool*. International Journal of Early years Education, 2007, vol.15, 2:197-217

Sheridan, Susan., Pramling Samuelsson, Ingrid., & Johansson, Eva. (Eds). (2009). *Barns tidiga lärande. En tvärsnittsstudie om förskolan som miljö för barns lärande*. Antologi. Göteborg: Acta Tillgänglig på internet: Universitatis Gothoburgensis. <http://hdl.handle.net/2077/20404> Tillgänglig 2015-05-11

Sheridan, Sonja & Williams, Pia (2007). *Dimensioner av konstruktiv konkurrens: konstruktiva konkurrensformer i förskola, skola och gymnasium*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis

Systematiskt kvalitetsarbete: för skolväsendet. (2012). Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2901>

Läroplan för förskolan Lpfö 98. [Ny, rev. utg.] (2010). Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2442>

Palmer, Anna (2012). *Uppföljning, utvärdering och utveckling i förskolan: pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Skolverket

Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2808>

Svenning, Bente (2011). *Vad berättas om mig?: barns rättigheter och möjligheter till inflytande i förskolans dokumentation*. Lund: Studentlitteratur

Förskola, före skola - lärande och bärande [Elektronisk resurs]: kvalitetsgranskningsrapport om förskolans arbete med det förstärkta pedagogiska uppdraget. (2012). Stockholm:Skolinspektionen Tillgänglig på Internet:
<http://www.skolinspektionen.se/Documents/Kvalitetsgranskning/forskola-2011/kvalgr-forskolan2-slutrapport.pdf>

Wahlström, Ninni (2015). *Läroplansteori och didaktik*. Malmö: Gleerups

Ödman, Per-Johan (2007). *Tolkning, förståelse, vetande: hermeneutik i teori och praktik*. 2., [omarb.] uppl. Stockholm: Norstedts akademiska förlag

Bilaga 1

Hej!

Jag heter Pernilla Gunnarve och jag läser kandidatkursen i pedagogik vid Lunds universitet.

Jag håller just nu på att skriva min kandidatuppsats om systematiskt kvalitetsarbete i förskolan.

Jag avser göra en studie där syftet är att jag jämför förskollärares erfarenheter, tankar och åsikter i fråga om systematiskt kvalitetsarbete och kvalitet i förskolan. Detta med utgångspunkt i hur förskollärare fått den reviderade upplagan av läroplan för förskolan med avsnitt 2.6, implementerad.

Studien är upplagd så att jag kommer ha två fokusgruppsintervjuer, där intervjuerna har fått ut frågorna i förväg för att hinna sätta sig in i ämnet inför fokusgruppsintervjun. Intervjun genomförs i grupp och beräknas pågå en timma.

Jag som ledare för samtalet kommer inta en passiv roll, och det är ni som intervjuerna som för diskussionen utefter frågorna som ni fått ut tidigare. Intervjuerna kommer att spelas in och sedan transkriberas till text för senare analys utifrån aktuell forskning i ämnet.

Denna analys kommer förskolan, om så önskas, sedan kunna använda sig av för att vidareutveckla sitt arbete med systematiskt kvalitetsarbete.

Jag utgår från de forskningsetiska regler som Vetenskapsrådet (2002) gett ut, gällande informationskrav, samtyckeskravet, konfidentialitetskrav samt nyttjandekrav, för att hålla god etisk nivå på mina intervjuer och det insamlade materialet. Vad dessa principer innebär kan ni ta del av här <http://codex.vr.se/forskninghumsam.shtml>

All medverkan sker på frivillig basis. Materialet som transkriberas till text kommer avkodas, dvs inga namn kommer förekomma. Inga personer utanför fokusgrupperna kommer alltså att veta vem som sagt vad under fokusgruppsintervjuerna.

Frågor för fokusgruppsintervjuerna

- ❖ Hur ser jag på systematiskt kvalitetsarbete? Behövs det och varför/varför inte?
- ❖ Ser du på 2.6 i Lpfö98 rev 10, som ett viktigt avsnitt i läroplanen? Varför? Varför inte?
- ❖ På vilket sätt är systematiskt kvalitetsarbete en rutinmässig del av ditt dagliga arbete? Som enskild förskollärare och i arbetslaget?
- ❖ Hur arbetar du/ni med systematiskt kvalitetsarbete?
- ❖ På vilket sätt bidrar systematiskt kvalitetsarbetet till kvaliteten på din verksamhet?
- ❖ Vilket underlag har ni fört ert systematiska kvalitetsarbete på?
- ❖ Vad anser du bör ingå i det systematiska kvalitetsarbetet?
- ❖ Är systematiskt kvalitetsarbete en belastning eller en tillgång för dig i ditt dagliga arbete? Beskriv.
- ❖ Vad är kvalitet i en förskoleverksamhet?
- ❖ Hur skapas kvalitet i en förskoleverksamhet?
- ❖ Hur synliggörs barns lärande i det systematiska kvalitetsarbetet? Vad är det som följs upp, utvärderas och utvecklas?
- ❖ Upplever du att 2.6 som är det avsnitt i Lpfö98 rev 10 som behandlar uppföljning, utvärdering och utveckling är väl förankrat hos dig och dina kollegor på förskoleområdet? Om inte, vad anser du kunna ge dig hjälp att utveckla dig inom området?

LUNDS UNIVERSITET
Sociologiska institutionen
Avdelningen för pedagogik
Box 114, 221 00 LUND
WWW.soc.lu.se